

HET BOOM MODEL

INSTRUMENT VOOR HET ANALYSEREN VAN DE INTERNE ORGANISATIE

Invoeren veranderingstraject

Mensen hebben tijd nodig om mee te groeien met de veranderende organisatie. Ze hebben tijd nodig om zich bewust te worden van de noodzaak van de verandering, om te gaan geloven in de mogelijkheden van de gekozen oplossing en om daadwerkelijk met commitment aan invoering van de verandering mee te werken. Daarom is het van belang dat er naar de medewerkers wordt geluisterd. En er de tijd wordt genomen voor de in te zetten veranderingen.

"Wees niet bang om langzaam voorwaarts te gaan, wees alleen bang om stil te staan."

Chinese wijsheid

Het boommodel

Interne analyse

De interne analyse heeft als doel de interne organisatie te onderzoeken en hierbij de sterke en de zwakke kanten te belichten. Het geeft antwoord op de vraag 'Wat zijn de sterke en zwakke punten uit de organisatie Hierbij kan gekozen worden voor het boommodel, dit is een instrument dat in de praktijk gebruikt wordt voor het analyseren van de interne organisatie.

De Interne Analyse (het boommodel)

4.1 Inleiding.

Aan de hand van het boommodel kan binnen een afdeling voor *AGO* een interne analyse gemaakt van het onderwijsaanbod, de missie en de visie.

De Missie (voorbeeld)

De school creëert een levensechte omgeving. Deze is afgestemd op de jonge mens, met ruimte voor: persoonlijke ontwikkeling, het aanleren van algemene competenties gericht op het zelfstandig functioneren in de maatschappij en specifieke competenties gericht op deelname aan het arbeidsproces.

De Visie (voorbeeld)

De jongere en zijn loopbaan staan centraal. Die loopbaan zit in de jongere zelf. De jongere maakt voortdurend keuzes. Het onderwijs wordt gestuurd door zijn ontwikkelingsvraag. Op basis van die vraag en het potentieel van de jongere arrangeert de docent samen met de leerling en instanties rondom de school als instituut, leer- en ontwikkelingstrajecten.

Uitgangspunten:

- Pedagogische opdracht
- Een leven lang leren
- Regie in handen van de school
- Integratie van onderwijs en begeleiding
- Krachtige leeromgeving

TOELICHTING

AGO: van Funderend Onderwijs op weg naar een zelfstandig bestaan van werken, wonen en vrijetijdsbesteding en goed burgerschap. (van een droom naar een baan)

Door zo dicht mogelijk aan te sluiten bij de mogelijkheden van leerlingen moet het AGO de leerlingen tijdens hun schoolloopbaan optimaal regisseren en begeleiden op weg naar zelfstandig werken, wonen en vrijetijdsbesteding en burgerschap in de samenleving. Een schoolloopbaan in het AGO omvat altijd aangepaste basisvorming plus loopbaanbegeleiding met arbeidsoriëntatie en arbeidsvoorbereiding in een passende scholingsroute. Een individueel ontwikkelingsplan (IOP) vormt de kern waaromheen de besluiten over inhoud en alles draait.

Verder moet gewerkt worden aan een doorgaande lijn tussen de onderbouw en de bovenbouw

Dit betekent dat de afstemming en de communicatie tussen boven- en onderbouw in de praktijk moet worden gebracht opdat de school de leerling vanuit de onderbouw met de aangepaste basisvorming een passende begeleiding en scholingsroute kan bieden.

Toelaatbaarheidbeschikking en toelating

Wanneer leerlingen uitstromen uit het (speciaal) Funderend Onderwijs en blijkt dat ze gezien hun mogelijkheden en beperkingen - in aanmerking komen voor het AGO, kunnen ze een toelaatbaarheidsbeschikking tot het AGO krijgen. Met deze beschikking kunnen ze zich melden bij een school voor AGO. Wanneer ze daar worden toegelaten, betekent dit dat ze een start kunnen gaan maken met een onderwijsprogramma waarin de aangepaste basisvorming en een traject van loopbaan-oriëntatie en -

begeleiding (praktijkvakken, stages, arbeidstraining en dergelijke) zijn geïntegreerd. Het doel van het AGO is, tweeledig:

- toe leiden naar arbeid;
- maatschappelijke zelfstandigheid.

In het onderwijsprogramma richten de afdelingen zich op de domeinen werken, wonen, vrijetijd-besteding en maatschappelijke participatie (burgerschap).

Leerlingen worden alleen met een EVC beschikking op een Afdeling AGO geplaatst, dit betekent dat de instroom zeer beperkt is.

Individueel ontwikkelingsplan (IOP)

Een schoolloopbaan op een afdeling voor AGO ziet er voor iedere leerling anders uit. Iedere leerling komt immers met zijn eigen mogelijkheden en competenties binnen. Een voor iedere leerling vooraf vastgelegd leerprogramma werkt niet voor de leerlingen van het AGO, want zowel instroom- als uitstroomprofiel zijn per leerling verschillend. Op een afdeling voor AGO wordt met de leerling gezocht naar en gewerkt aan een curriculum en uitstroomprofiel dat past bij de individuele (persoonlijke) kwaliteiten van de leerling.

Om een goede individuele, dus persoonlijke, ontwikkeling mogelijk te maken is maatwerk nodig. Maatwerk dat uitdaagt en aansluit bij de vraag én de mogelijkheden van de leerling.

Het **IOP** wordt zo de kern van de persoonlijke aanpak van onderwijs en begeleiding voor de leerling. Het is de bron van waaruit besluiten over de voortgang in leerplan en begeleiding genomen en gemonitord worden.

Het **IOP is een sturingsinstrument** en vormt in het boommodel de kern (de stam) voor de keuzes en beslissingen over de persoonlijke ontwikkeling en schoolloopbaan van de leerling (zijn persoonlijk

leerplan (PLP). Het is een afstemmingsinstrument voor vraag en aanbod bij het streven naar passend competentiegericht leren en met de leerling als maat(je), onder het motto: 'Wat wil jij leren op deze school?' De 'zigzaglijn' in de 'stam' van het boommodel verwijst naar de systematisch terugkerende coachgesprekken waarin samen met de leerling en proactief gereflecteerd wordt op de voortgaande ontwikkeling.

In het onderzoek was een van de conclusies dat het IOP niet of nauwelijks gebruikt wordt op de scholen en onbekend is bij de ouders. Als aanbeveling werd genoemd om samen met de ouders en de leerling het IOP op te stellen en te ondertekenen.

Dit alles omdat het IOP de rode draad is van het onderwijsproces van de leerling. Het is dus van groot belang dat ouders weten wat er in het IOP van zijn of haar dochter/zoon staat.

Individuele coaching gesprekken

Om duidelijk zichtbaar in beeld te krijgen wat de ontwikkelingsmogelijkheden van een leerling zijn, vinden vanaf het begin van de schoolloopbaan individuele coaching gesprekken plaats. Daarin wordt bekeken **welke mogelijkheden een leerling heeft en welke competenties hij al meebrengt (EVC's: eerder en/of elders verworven competenties) en kan toepassen.**

De individuele coaching gesprekken vormen de basis en de rode draad voor het werken met het IOP. Dit plan wordt niet alleen in het eerste jaar en bij toelating tot het Praktijkonderwijs gehanteerd, maar speelt een belangrijke rol gedurende de gehele schoolloopbaan. Om de ontwikkeling van de leerling snel en actueel te volgen, vinden regelmatig coaching gesprekken plaats. In deze gesprekken, waarbij de leerling met zijn vaste begeleider - en waar nodig ook de

stagebegeleider(s) en/of ouders - betrokken zijn, wordt samen met de leerling op zijn ontwikkeling gereflecteerd en worden afspraken gemaakt over de voortgang. De besluiten die voortkomen uit de individuele coaching gesprekken zijn sturend voor de invulling van het onderwijsprogramma van de leerling en de bewijzen die hij wil gaan leveren in zijn portfolio; ze geven richting aan de keuzes in de individuele scholingsroutes.

Zo ontstaat rond de leerling een netwerk van gesprekken waarin voortdurend wordt gekeken naar de vorderingen in de ontwikkeling van de leerling. In het **portfolio, een registratie-instrument**, geeft de leerling vorm aan de voortgaande ontwikkeling met behulp van de 'bewijzen' van de leerling zelf over zijn op school of elders verworven competenties (kennis, vaardigheden en houding). In het leerlingvolgsysteem (**LVS**), het registratie-instrument van de school, krijgen ze vorm in voor de leraren en de school relevante informatie over de voortgang en de groei van de leerling

Van belang is dat de coaching gesprekken op een eenduidige manier worden gevoerd. Omdat dit op de AGO afdelingen nog te weinig gebeurt betekent dit in de praktijk dat er veel meer overleg en afstemming nodig is tussen coaches over de gevoerde coaching gesprekken en de voortgang van de leerlingen. Daarnaast zouden ouders veel meer betrokken moeten worden in dit proces.

Basisprogramma Praktijkonderwijs

Het moet gedurende de gehele schoolloopbaan van de leerling een basisprogramma aanbieden voor aangepaste basisvorming en praktijkvakken inclusief loopbaanoriëntatie en -begeleiding. Zowel de Wet op het voortgezet onderwijs als het Inrichtingsbesluit dient

aanwijzingen te geven over het basisprogramma (verplicht zijn Papiaments, rekenen/wiskunde, informatiekunde, lichamelijke opvoeding en een combinatie van leerdoelen gericht op maatschappelijke en culturele oriëntatie en oriëntatie op praktijk en loopbaan).

Stages in verschillende vormen (snuffelstages, oriënterende stages maatschappelijke stages, arbeid voorbereidende stages, arbeidstoeleidendende of plaatsingsstages) zijn ook onderdeel van het basisprogramma dat de school voor AGO biedt.

Afhankelijk van besluiten in het IOP kunnen er meer of minder persoonlijke aanpassingen op of bij het basisprogramma worden gemaakt. Zo ontstaat een persoonlijk leerplan (PLP) voor elke leerling dat eventueel ook samen met de leerling en zijn ouders kan worden opgesteld en geëvalueerd. Een persoonlijk leerplan hoeft niet individueel te worden uitgevoerd. Ook in groepswork en groepslessen kan aan onderdelen van het persoonlijke leerplan worden gewerkt. De uitkomsten c.q. opbrengsten van het PLP zullen wel persoonlijk, dat wil zeggen individueel verschillend zijn. De leerplannen dienen samen met de coach worden opgesteld. De rol van de ouder is hier ondergeschikt. Dit betekent in de praktijk dat de ouders inhoudelijk onvoldoende zijn ingelicht en betrokken bij het opstellen van het leerplan van hun kind.

Portfolio

Alle bewijzen van verworven competenties, passend bij de ontwikkeling van de leerling, worden vastgelegd in een portfolio. Het portfolio is een registratie-instrument in handen van de leerling. Daarin kan hij alle tastbare en zichtbare resultaten van het leer- en ontwikkelingsproces tijdens zijn schoolloopbaan opnemen. In de coaching

gesprekken en in de beknopte rapportage ervan in het IOP wordt afgesproken welke bewijzen de leerling wil gaan leveren voor zijn portfolio. Het werken aan het portfolio leidt uiteindelijk tot een persoonlijk uitstroom portfolio. Daarmee kan de leerling aan de buitenwereld duidelijk maken wat hij kan en waarvoor hij ingezet wil worden (stage en arbeid). Bij het werken aan de bewijzen voor zijn portfolio ontstaan leervragen die in de coaching gesprekken boven tafel komen en waar een passend aanbod c.q. vervolg bij wordt gekozen. Het portfolio is nog niet geïntegreerd in het huidige onderwijsmodel van alle AGO scholen. Dit betekent dat niet elke leerling aan het einde van zijn/haar schoolloopbaan een gevuld portfolio bezit.

Leerling volg- en begeleidingssysteem

De gegevens over voortgang en ontwikkeling van de leerling vastgelegd in een leerling volg- en begeleidingssysteem. Het leerling volg- en begeleidingssysteem is een registratie-instrument in handen van de school, waarin coaches, docenten en mentoren de behaalde resultaten en afspraken zichtbaar maken met het doel de schoolloopbaan zo voorspoedig mogelijk te laten verlopen, schooluitval te voorkomen, het individueel ontwikkelingsplan recht te doen en het persoonlijk leerplan zo effectief mogelijk te laten verlopen.

Basisprogramma aanpassen aan leer- en ontwikkelvragen van de leerling

Het individueel ontwikkelingsplan (IOP) ondersteunt en stuurt de keuzes voor passende en aangepaste lesmaterialen, leerbronnen en leerarrangementen. De aan de leerling en zijn persoonlijke belangstelling aangepaste leerarrangementen vormen het persoonlijk leerplan van de leerling. Voor de invulling van het persoonlijk leerplan (de kruin van de boom) zullen er zeer gevarieerde lesmaterialen ter beschikking moeten zijn. Op termijn moeten de huidige lesmaterialen aangepast en geactualiseerd worden en moeten er nieuwe lesmateriaal ontwikkeld worden worden

Niet alle lesmaterialen hoeven door alle leerlingen verwerkt te worden. Afhankelijk van het persoonlijk leerplan van de leerling worden keuzes uit het aanbod gemaakt en wordt de boom ingevuld met de bij de leerling passende leerarrangementen en lesmaterialen. Het basisprogramma van onderwijs en begeleiding dat aanvankelijk nog breed en oriënterend is, gaat zich in de loop van het verblijf op de

school ook steeds meer toespitsen op een persoonlijke scholingsroute gericht op arbeidstoeleiding (en arbeidscontract); met andere woorden: op de keuze van een sector, branche c.q. functie. Van belang is dat de registratie van de behaalde onderdelen goed in beeld worden gebracht en duidelijk worden geregistreerd. Nu is het nog niet altijd duidelijk omschreven en geregistreerd wat de leerling de afgelopen jaren heeft gepresteerd tijdens de schoolloopbaan. Ook hier is er een kloof tussen onder- en bovenbouw. Registratie verloopt in de onderbouw consequenter dan in de bovenbouwgroepen.

Assessment stage geschiktheid

Wanneer een leerling toe is aan een arbeidservaringsplek kan de leerling zich in de praktijk (stage) gaan oriënteren op een bepaalde sector respectievelijk branche waarvoor hij interesse heeft. Voorafgaand aan een interne of externe stage kan in het kader van het IOP worden besloten tot het afnemen van een [stage-geschiktheid-assessment](#). Daarin wordt bekeken of deze leerling voldoet aan de eisen zoals tempo, nauwkeurigheid, op tijd komen, sociale vaardigheden enzovoort die de praktijkstage stelt.

Wanneer uit het assessment blijkt dat er nog hiaten zijn in de benodigde kennis, vaardigheden en houding, kan via arbeidstraining, trainingen sociale vaardigheid, stage ondersteunende leergangen toegewerkt worden naar verdere ontwikkeling en de geschikte scholingsroute van de leerling

Het assessment zou vaste plek moeten hebben binnen het rooster en leerproces van de leerling. Op dit moment wordt er nog niet systematisch gewerkt met de assessments

Arbeidskundig onderzoek

Uit de ervaringen in de oriënterende of arbeid voorbereidende stage kan blijken dat voor enkele leerlingen een arbeidskundig onderzoek nodig is. In een arbeidskundig onderzoek worden eventuele speciale eisen van het werk én de mogelijkheden en beperkingen van deze leerling op een gestandaardiseerde manier in kaart gebracht. In aansluiting daarop kunnen besluiten worden genomen over een op de uitkomsten van het onderwijskundig onderzoek aansluitend aanbod voor een leerling. Aan de scholing route kan dan bijvoorbeeld een extra branchegerichte cursus of arbeidstraining worden toegevoegd.

Arbeidskundig onderzoek wordt uitgevoerd door daarvoor speciaal opgeleide en gecertificeerde personen.

Plaatsingsstage en overstapplan van school naar werk

Uit de coaching gesprekken en het verloop van het individueel ontwikkelingsplan (IOP), soms aangevuld met een arbeidskundig onderzoek, kunnen we vaststellen of een leerling toe is aan een plaatsingsstage. De plaatsingsstage is de fase in het IOP waarin de geleidelijke en begeleide overstap gemaakt wordt naar een arbeidscontract. Wanneer dat het geval is en de leerling maakt daadwerkelijk kans op een arbeidscontract, dan wordt een overstapplan van school naar werk gemaakt. Het overstapplan wordt ook wel overgangsplan of transferplan genoemd

Het overstapplan beschrijft een aantal afspraken tussen school en leerling over de wijze waarop de leerling begeleiding kan krijgen van de school bij de overstap van school naar het betreffende bedrijf en bij de voorbereiding op een arbeidscontract. Het doel en liefst ook het eindresultaat van het overstapplan is een arbeidscontract. De leerling kan de school verlaten met certificaten en/ofbehorend bij zijn uitstroomportfolio.

Kwalificatiedocument Praktijkonderwijs

Er moet op termijn een kwalificatiedocument ontwikkeld worden. Het kwalificatiedocument behoort altijd bij het uitstroomportfolio van een leerling en kan dienst (gaan) doen als een landelijk erkend bewijs van de afsluiting het AGO. Op de achterzijde staan de inhoudsbeschreven waarmee de leerling gedurende zijn verblijf in de afdeling voor AGO in aanraking is geweest. Zijn uitstroomportfolio laat daarvan de bewijzen zien. Het streven is om het certificaat danwel diploma die afgegeven wordt als bewijs van het doorlopen van het AGO aan het portfolio gekoppeld dient te worden en een erkend kwalificatiedocument moet worden.

Nazorgplan

Om ervoor te zorgen dat de arbeidsintegratie zo goed mogelijk verloopt, kan de school een nazorgplan opstellen voor de leerling., dat wil zeggen voor ten minste het volgen en registreren van de loopbaan van de leerling na het schoolverlaten. In het nazorgplan staat beschreven welke ondersteuning de school eventueel nog aan de leerling of aan het bedrijf kan bieden. En welke steun de school kan bieden aan leerlingen die nog geen baan hebben. Indien nodig beschrijft het nazorgplan wat het bedrijf kan doen om van de school ondersteuning te krijgen met het oog op een optimale arbeidsintegratie van de betreffende leerling. In het nazorgplan kunnen ook afspraken worden opgenomen met maatschappelijke instellingen voor de verdere begeleiding (ten aanzien van wonen, vrije tijd en maatschappelijke participatie) na het schoolverlaten.

Overstapplan en nazorgplan vormen de laatste fasen van het individueel ontwikkelingsplan (IOP) en geven aan waar school en bedrijf en eventueel ook maatschappelijke instellingen samenwerken

om de leerling te ondersteunen bij het maken van een succesvolle start in de samenleving en integratie op de arbeidsplaats... Het streven moet zijn dat elke leerling die de die een afdeling voor AGO verlaat nog minimaal 2 jaar in beeld blijft van de school. De leerlingen kunnen jaarlijks uitgenodigd worden op school alwaar zij met hun (stage)coach gesprekken hebben over het welzijn m.b.t. de huidige situatie van wonen en werken.